

**VISEGRAD
JOURNAL
ON HUMAN RIGHTS**

Nº 4, 2020

Editorial board

Slovak Republic

Prof. JUDr. Jan Svak, DrSc.
Doc. JUDr. Julius Kovach, CSc.
JUDr. Ivan Ikrényi, PhD., F.I.I.
JUDr. Denisa Soukenikova, PhD.
JUDr. Ivan Roháč, LL.M, MBA, PhD.
JUDr. Martina Řeřichová, PhD.
Prof. JUDr. Stanislav Mráz, CSc.
Prof. JUDr. Pavel Hollander, DrSc.
Prof. PhDr. JUDr. Milos Vecera, CSc.
Prof. JUDr. Jan Hurdík, DrSc.
JUDr. Alexandra Sestrienková
JUDr. Lukáš Cisko, Ph.D.
JUDr. Ivana Shoshková, PhD.
JUDr. Jozef Beňo, PhD.

Czech Republic

JUDr. Petr Poledník
Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.
JUDr. Zdenka Papoušková, Ph.D.
Doc. JUDr. Blanka Vítová, LL.M., Ph.D.
Doc. et doc. JUDr. Naděžda Shishková, Ph.D.
Prof. JUDr. Michal Skrejek, DrSc.
Prof. JUDr. Jan Hurdík, DrSc.

Ukraine

Prof. JUDr. Yaroslav Lazur, DrSc.
Prof. JUDr. Dmytry Byelov, DrSc.
Prof. JUDr. Yuriy Bysaha, DrSc.
JUDr. Myroslava Hromovchuk, CSc.
Prof. JUDr. Oleksandr Roháč, DrSc.
Prof. JUDr. Viktor Zaborovskyy, DrSc.
Prof. JUDr. Ludmila Deshko, DrSc.

Romania

Assoc.prof. Daniel Berlinger, PhD.
Lect.univ.dr. Ioan Liviu Taut.
Prof. JUDr. Ivan Horka, PhD.

Poland

Prof. JUDr. Piotr Stanisiz
Ph.D. Katarzyna Szwe

Ph.D. Marta Kolodziejczyk
Ph.D. Justyna Ciechanowska
Dr. Jarosław Storzyski
Dr. Grzegorz Maroń
Prof. dr hab. Janush Nichyporuk

Russian Federation

Prof. JUDr. Oleksandr Sevrukov, DrSc.
JUDr. Helena Shekk, PhD.

Moldova

Prof. JUDr. Valeriu Bujor
Prof. JUDr. Valeriu Čerba

Macedonia

Assoc. prof Zoran Filipovski, PhD.

Croatia

Prof. JUDr. Budislav Vukas jr., DrSc.

Hungary

Dr. Tímea Barzó
Dr. Varga Norbert
Dr. habil Csilla Csak, PhD
Dr. Erika Varadi-Csema, PhD, LL.M

Kazakhstan

Prof. JUDr. Kazbek Ukanov, DrSc.

Litva

Prof. JUDr. Arvid Struzhunas, DrSc.

Latvia

Doc. JUDr. Janis Grasis

Austria

Prof. JUDr. Bernd Wieser, DrSc.

Estonia

Prof. Tanel Kerikmäe
Dr Archil Chochia
LLM Madis Ernits

www.vjhr-journal.sk

Registered number: EV 5051/14

Publisher:

PANEURÓPSKA
VYSOKÁ ŠKOLA

Pan-European University
Faculty of Law Tomášikova,
10 Bratislava

Uzhhorod National
University
Faculty of Law
Kapitul'na, 26 Uzhhorod

Public organization
„LEX PRO OMNES”
Mierová, 2529 Humenné

Public organization
„Association of International
Educational and Scientific
Cooperation”
Kapitul'na, 26 Uzhhorod

ISSN 1339-7915

Contens

➤ Problems of improving legislation in the field of countering extremist crimes	6
<i>Проблеми вдосконалення законодавства у сфері протидії екстремістським злочинам</i> <i>Alla Babii</i>	
➤ Peculiarities of legal argumentation of constitutional courts in substantiation of decisions	12
<i>Особливості юридичної аргументації конституційних судів при обґрунтуванні рішень</i> <i>Laura Bzova</i>	
➤ Realization by the pension fund of ukraine of court decisions on the payment of listed pension payments	17
<i>Виконання Пенсійним фондом України рішень судів щодо виплати перерахованих пенсійних виплат</i> <i>Veselyi Vladyslav</i>	
➤ The optimization of civil procedure in the course of european legal traditions and development trends	21
<i>Оптимізація цивільного судочинства: європейський контекст</i> <i>Andriy Gulyk</i>	
➤ Peculiarities of interrogation of a suspect during the investigation of animal cruelty	26
<i>Особливості проведення допиту підозрюваного під час розслідування жорстокого поводження з тваринами</i> <i>Demidova Vladislava</i>	
➤ The right to freedom of internet users as individuals	30
<i>Право на свободу інтернет-користувачів, як фізичних осіб</i> <i>Dolinska Anna</i>	
➤ Political and legal status of the two-chamber parliament in the united states of american and the united kingdom of great britain and northern ireland	36
<i>Політико-правовий статус двопалатного парламенту в США та Великій Британії</i> <i>Andrij Irkliienko</i>	
➤ Retrospective of the establishment of the judicial security service during the independence of Ukraine	41
<i>Ретроспектива становлення Служби судової охорони за часів незалежності України</i> <i>Kipcharskyi Oleksandr</i>	
➤ History of development and current state of legal regulation of social protection of employees of the national police of Ukraine	47
<i>Історія розвитку та сучасний стан правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України</i> <i>Olena Klyura</i>	
➤ Peculiarities of the state building of the western ukrainian people's republic in the military sphere: historical and legal aspect	53
<i>Особливості державного будівництва Західноукраїнської Народної Республіки у військовій сфері: історико-правовий аспект</i> <i>Mykola Kravchuk</i>	

Peculiarities of legal argumentation of constitutional courts in substantiation of decisions

Особливості юридичної аргументації конституційних судів при обґрунтуванні рішень

Laura Bzova

Key words:

argumentation; legal argumentation; constitutional court; constitutional interpretation; justification; the principle of validity of a court decision.

Ключові слова:

аргументація; правова аргументація; обґрунтування; принцип обґрунтованості судового рішення.

Постановка проблеми. Дослідження принципу наукової обґрунтованості рішень конституційних судів неможливе без з'ясування звернення до аналізу правової та конституційної аргументації зокрема. Суть юридичної аргументації полягає у наведенні переконливих правових аргументів, доказів щодо правильності розв'язання спірного питання саме запропонованим шляхом, розуміння змісту певної норми, поширення її дії на конкретні відносини і розв'язання на її підставі конкретної життєвої ситуації. Аргументація є важливим компонентом юридичної практики. Вона використовується при підготовці законів парламентами, написанні судових рішень та в щоденній юридичній практиці. Теорія правової аргументації протягом останніх сорока років активно досліджується представниками зарубіжної юридичної науки, ґрунтуючись на ідеї, що раціональна аргументація можлива при дотриманні набору правил, принципів та процедур. Конституційні суди європейських країн використовують в своїй практиці як лінгвістичні, системні (контекстно-гармонізуючі аргументи, аргументи за аналогією, аргумент до прецеденту), історичні, телеологічні аргументи та сучасні моделі аргументації. В контексті формування живого конституціоналізму, можемо стверджувати, що Конституційний Суд України в своїй практиці почав застосовувати індуктивну модель аргументації, що дозволяє зробити висновок про право як динамічне явище. У зв'язку з цим потребує дослідження саме специфіка процесу аргументації рішень конституційних судів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання правової аргументації займалися представники західної правової науки, зокрема: Р. Алексі¹, М. Атьенза², Е. Фетеріс³, Н. Маккормік⁴, Ж.-К. Анскомбре⁵, Х. Перельман⁶. В українській правовій доктрині питання правової аргументації висвітлювались представниками філософії та теорії права Т. Дудашем⁷, М.І. Козюброю⁸, О.В. Петришином, П.М. Рабіновичем⁹, А.В. Хворостянкіною¹⁰, О. Чернобаєм¹¹. Теорія конституційної аргументації в українській науці конституційного права окремо не досліджувалась, що актуалізує дане дослідження.

¹ Alexy, Robert. *Teoria da argumentação: a Teoria do Discurso Racional como Teoria da Justificação Jurídica*. 2. ed. São Paulo: Landy, 2005.

² Atienza Manuel, *Derecho y argumentación*. Universidad Externado de Colombia. No. 6.

³ Feteris, Eveline T. *Fundamentos de la Argumentación Jurídica. Revisión de las Teorías sobre la Justificación de las Decisiones Judiciales*. Trad. de Alberto Supelano. Bogotá: Universidad Externado de Colombia; 2007, pp. 293 e ss.

⁴ McCormick, Neil. *Argumentação jurídica e teoria do direito*. São Paulo: Martins Fontes; 2006

⁵ Jean-Claude Anscombre, *Structures argumentatives et expression linguistique du raisonnement*, in *Approches formelles de la sémantique naturelle*, Laboratoire de langages et systèmes informatiques, Toulouse, 1982, p. 14

⁶ Perelman, Chaïm; Olbrechts-Tyteca, Lucie. *Tratado da argumentação*. Trad. Maria Galvão. São Paulo: Martins Fontes; 2002

⁷ Дудаш Т. *Правова аргументація: стан та перспективи дослідження*. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2016. Вип. 62. С. 3–13.

⁸ Козюбра М.І. *Теорія юридичної аргументації: історія становлення, стан і перспективи у вітчизняній юриспруденції*. Загальнотеоретичне правознавство, верховенство права та Україна: зб. наук. ст. К.: ДУХ і ЛІТЕРА, 2013.

⁹ Рабінович П. М. *Правова аргументація: терміно-поняттєвий інструментарій дослідження*. Вісник НАПРН України. 2016. № 2(85). С. 8–20.

¹⁰ Хворостянкіна А. В. *Юридична аргументація в англо-саксонській та римсько-германській правових системах: методологічні засади порівняльного аналізу*. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2012. Т. 129. С. 16–19

¹¹ Чернобай О. *Особливості правової аргументації у комунікативній практиці юриста: деякі аспекти*. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jun/13132/80-87.pdf>

Метою статті є дослідження особливості юридичної аргументації конституційних судів при обґрунтуванні рішень.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статті 1 Закону України «Про Конституційний Суд України»¹², Конституційний Суд здійснює свою діяльність на засадах верховенства права, незалежності, колегіальності, гласності, відкритості, повного і всебічного розгляду справ, обґрунтованості та обов'язковості ухвалених ним рішень і висновків.

Правова аргументація - це обґрунтування, спрямоване на висвітлення причин, які вказують, що рішення є справедливим¹³.

Ш. Перельман є представником раціоналістичної теорії аргументації та розглядає її в широкому розумінні¹⁴.

Центральною ідеєю теорії Маккорміка є пояснення існування причин для пояснення поведінки людини. Ця теорія відома як «Теорія пристрастей». Приймаючи рішення, суддя не може відокремити свою емоційну, біологічну, суб'єктивну частину від своєї раціональної частини. Маккормік зазначає, що існують кінцеві умови або аргументи, які не можна раціонально довести або довести («контекст відкриття»).

Маккормік розкриває характер юридичної аргументації, який проявляється через судові спори та рішення у конкретних судових справах.

Дослідження Маккорміка може бути застосоване до будь якої правової системи, оскільки в конкретній правовій системі можна побачити специфічний стиль аргументації. Теорія Маккорміка аналізує правову систему або особливий стиль аргументації та пропонує правила аргументації.

На думку Маккорміка слід виділити дві функції юридичної аргументації: переконання та обґрунтування. еереконання спрямована на аудиторію, суд або суддів. Функція переконання повинна бути максимально об'єктивною, навіть коли помилки можуть бути використані для досягнення мети переконання. Тому функція переконання посилюється функцією виправдання. Функція обґрунтування передбачає доведення фактів, відповідних норм та додаткових суджень. Підтримуючи аргументи, на думку Маккорміка, слід базуватись на чинному праві, на універсальному принципі, представленому нормою або загальним принципом права.

Центральною ідеєю концепції Р. Алексі є розгляд юридичного дискурсу, юридичної аргументації як особливого випадку загального практичного дискурсу. Алексі не просто розробив нормативну теорію юридичної аргументації (що дозволяє відрізнити хороші від поганих аргументів), а аналітичну (яка проникає в структуру аргументів) та описову (що включає елементи емпіричного типу) теорії. Вона були обґрунтовані Р.Алексі на основі теорій аналітичної етики (особливо теорій Тулміна та Байєра), теорії дискурсу Й. Хабермаса, теорії практичного обговорення школи Ерланге та теорії аргументації Перельмана. Але з них основний вплив, безперечно, має Й.Хабермас. Теорія Р. Алексі означає, з одного боку, систематизацію та реінтерпретацію теорії дискурсу Й. Хабермаса, а з іншого - розширення цієї тези до конкретної галузі права. В основі теорії Й. Хабермаса лежить універсальна прагматика, яка намагається реконструювати раціональні припущення.

Р. Алексі виділяє три типи юридичних процедур. Перша з цих правових процедур - це створення державою правових норм. Друга процедура це юридична аргументація або юридичний дискурс. Однак юридичний дискурс також має свої межі, оскільки він не завжди дає єдину правильну відповідь для кожного випадку. Тому потрібна нова процедура для усунення цього розриву раціональності. Третя процедура - судовий процес, після завершення якого серед можливих залишається лише одна відповідь. Р. Алексі виділяє три форми спеціальних юридичних аргументів, які використовуються в юридичній методології: аргумент від протилежного, аналогія та зниження. Ці три форми аргументації є окремими випадками загально практичного дискурсу: «це логічно обґрунтована схема висновку; її вимагає принцип універсальності; це випадок, коли враховуються наслідки»¹⁵.

Р. Алексі розуміє, що теорія правової аргументації лише демонструє свою повну практичну цінність та має можливість об'єднати дві різні моделі правової системи: правову систему як систему процедур та систему правових норм.

В США в конституційній теорії використовується народний конституційний аргумент, під яким розуміють живий конституціоналізм, теорію народного суверенітету та оригіналізм. Це форма аргументації, яка базується на рішеннях американського народу як джерелі конституційної влади. І, звертаючись до конституційної практики, основою для створення народних конституційних аргументів є каталогізація різних показників громадської думки, які зіграли свою роль у останніх рішеннях Верховного Суду.

¹² Про Конституційний Суд України. Закон України № 2136-VIII. 13 липня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>

¹³ Puy Munoz, Francisco, La argumentación jurídica, problemas de concepto métodos de aplicación, Universidad de Santiago de Compostela, España, 2004, p. 120

¹⁴ Ch. Perelman/L. Olbrechts-Tyteca, ibid., p. 12.

¹⁵ Alexy, Robert, Teoría de la Argumentación Jurídica. La teoría del discurso racional como teoría de la fundamentación jurídica, pp. 23-47.

Враховуючи існування різноманітних підходів до вивчення правової аргументації, а саме логічного, риторичного та діалектичного, можна спиратися на досягнення останнього з них, враховуючи той факт, що більшість сучасних авторитетних дослідників поділяють саме його. Ключовим терміном для вивчення методів аргументації в цьому напрямку є поняття складних справ («складні справи»).

Вперше термін «складні справи» з'явився у працях відомого філософа і теоретика права Р. Дворкіна, який вважав, що це такі справи, для яких існуючі норми закону не передбачають однозначного вирішення, або, іншими словами, ситуації, коли норма закону, яка застосовується суддею, не може тлумачитися однозначно¹. Ця термінологія була прийнята і згодом використана іншими дослідниками з метою побудови теорії юридичної аргументації. Наприклад, у літературі зазначено, що ті випадки, для яких можна обґрунтувати різні варіанти їх вирішення, є складними справами². Інші автори також зазначають, що складні справи стосуються юридичних питань, які можуть бути вирішені та переконливо обґрунтовані різними способами³. На думку А. Барака, «складні справи» - це такі справи, в яких суддя має низку можливостей, які є законними в контексті системи⁴. Причинами появи у судовій практиці складних справ є випадки, наприклад, коли суддя зустрічається з відсутністю відповідної норми права, а також із ситуацією, коли норма, на основі якої потрібно вирішити юридичний спір, вважається незрозумілою або не зовсім адекватною для застосовування до відповідних відносин або суперечить іншим стандартам правозастосування⁵. Іншими словами, основною причиною виникнення складних справ є наявність правової норми з «відкритою текстуальністю», яка є нормою, яка не встановлює чітко визначене правило поведінки, сформульоване загальним та абстрактним способом, і з цієї причини потребує додаткового тлумачення, на основі якого необхідно вирішити юридичний спір⁶. Ця термінологія була вперше введена в науку Хартом, який, зокрема, зазначав у своїх працях, що будь-яка юридична норма має «відкриту текстуальність», тобто, з одного боку, не можна давати індивідуальне тлумачення правової норми, а з іншого боку, що в будь-якій системі права неминучі прогалини та певна відсутність регулювання.

Цитовані дослідження, що стосуються категорії «складні справи», також мають вирішальне значення для вивчення питань теорії аргументації, таких як класифікація аргументів на типи. При аналізі юридичної аргументації слід виділяти прості та складні справи. У простих випадках, коли немає розбіжностей у думках щодо фактів, для обґрунтування рішення може бути використаний один аргумент. У складних випадках, коли оскаржуються факти чи правила, потрібне складне обґрунтування за допомогою ланцюга аргументів. Враховуючи той факт, що в практиці органів конституційного судового контролю вирішується питання щодо відповідності певних положень конституції країни, саме вивчення питань тлумачення набуває вирішального значення. Систему аргументів, які використовуються органами конституційного контролю можна розділити на основні (семантичні та генетичні) та додаткові (історичні, порівняльні, телеологічні та інші) аргументи. Перші відображають правильність співвідношення між фактами та правовими нормами, що регулюють їх, що застосовуються в конкретній справі. Другі виконують функції тлумачення та обґрунтовують вибір чинного законодавства. Аргументи, пов'язані з другою групою, інакше називають «інтерпретаційними аргументами». Одним із перших, хто розробив їх типологію, був італійський вчений Г. Тарелло, який у своїй книзі «Інтерпретація законів» виділив чотирнадцять видів таких аргументів. Дана типологія була розроблена на основі італійської традиції права, але має значний вплив за межами Італії, включаючи відомого прихильника риторичного підходу до теорії аргументації К. Перельмана⁷.

Оскільки це важливо з точки зору практики органів конституційного судового контролю, необхідно назвати наступні аргументи: аргумент про узгодженість правового регулювання (виключаючи тлумачення, введення двох правових норм у конфліктну ситуацію); психологічний аргумент (що обґрунтовує тлумачення норми апеляцією до початкової волі законодавця, наприклад, на основі змісту підготовчих документів); телеологічний аргумент (що обґрунтовує застосування норми на основі встановленого нею правового регулювання); авторитетний аргумент (що обґрунтовує необхідність застосування норми у значенні, яке їй вже було надано тлумаченням вищого судового органу чи доктрини). Найбільш репрезентативним з точки зору використання цього типу аргументів, є правозастосовна практика Верховного Суду Канади. У своїх рішеннях Суд часто не лише посилається на раніше висловлені ним правові позиції, що

¹ Ronald Dworkin, *Law as Interpretation*, 9(1) *Politics of Interpretation* 179 (1982)

² Donald H. Berman & Carole D. Hafner, *Indeterminacy: A Challenge to Logic-Based Models of Legal Reasoning*, 3(1) *International Review of Law, Computers & Technology* 1 (1987).

³ Anne von der Lieth Gardner, *An Artificial Intelligence Approach to Legal Reasoning* (Cambridge, Mass.: the MIT Press, 1987).

⁴ Барак А. Судейское усмотрение [Aharon Barak, *The Judicial Discretion*] 56 (Moscow: NOrMA, 1999).

⁵ Gustavo Zagrebelsky, *Ronald Dworkin's Principle Based Constitutionalism: An Italian Point of View*, 1(4) *International Journal of Constitutional Law* 621, 625 (2003).

⁶ Jaap C. Hage et al., *Hard Cases: A Procedural Approach*, 2(2) *Artificial Intelligence and Law* 113 (1993).

⁷ Giovanni Sartor et al., *Argumentation Schemes for Statutory Interpretation: A Logical Analysis in Legal Knowledge and Information Systems – JURIX 2014: The Twenty-Seventh Annual Conference* 11 (R. Hoekstra (ed.), Amsterdam: IOS Press, 2014).

характерно для практики органів конституційного правосуддя у всьому світі, але, обґрунтовуючи рішення, він також активно апелює до пояснень, що містяться у доктрині.

Згодом інтерпретаційні аргументи систематизували Д.Н. Маккормік та Р. Саммер які можна знайти в правозастосовній практиці органів конституційного контролю по всьому світу, що доводить можливість використання цієї теорії при розгляді питань, пов'язаних з аргументацією в конституційній судовій правозастосовній практиці. Так, у конституційному поданні щодо офіційного тлумачення Конституції України мають бути наведені аргументи щодо практичної необхідності у з'ясуванні або роз'ясненні, їх офіційній інтерпретації. Такими аргументами можуть бути: застосування різних термінів щодо одних і тих самих понять чи правовідносин, обставин у нормативному акті, що викликають неоднакове сприйняття та різну інтерпретацію окремих його положень, не досить чітке формулювання та викладення окремих норм, невизначеність, двозначність або надмірна загальність окремих положень, норм, а також неясність їх розуміння, що ускладнює визначення поведінки і реалізацію суб'єктом своїх прав та обов'язків, компетенції та неоднозначне, різне застосування на практиці. На наш погляд, неоднозначним застосуванням є неоднакове, протилежне, суперечливе, різне застосування одних і тих самих норм права до подібних юридичних фактів чи однакових правовідносин, обставин або хоча й однозначне, але неправильне застосування. Аргументами на підтвердження неоднозначного застосування можуть наводитися рішення судів будь-якої інстанції, що набрали чинності, роз'яснення вищих судових інстанцій, інших органів державної влади в порядку здійснення делегованих інтерпретаційних повноважень, а також листи, повідомлення, будь-яка інша словесно-документальна інформація. Аргументом може бути також неоднозначне розуміння змісту та обсягу певного права, закріпленого у Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Європейським судом з прав людини, і відповідного права у національному законодавстві національними судами.

Висновки. Юридична аргументація є обов'язковою в конституційному судовому процесі. Аналіз практики органів конституційного правосуддя дозволяє зробити висновок, що суди у своїй діяльності апелюють до різноманітних аргументів в залежності від особливостей конкретної справи, а також використовують систему аргументів у складних справах. При цьому слід вказати, що методологія юридичної аргументації в конституційному судовому процесі залежить від суб'єктів, які її використовують, та виду процесуального документа. Аргументація в рішеннях конституційних судів повинна полягати не у простій констатації відповідності чи невідповідності оспорюваного положення конституції, а повинна базуватись на ґрунтовному дослідженні проблематики поставленого питання, розкритті змісту конституційних принципів, її положень, поширення їх дії на певну сферу суспільних відносин і конкретної ситуації, з якою пов'язаний спір, а також судження щодо позицій сторін. Дані питання потребують наступних досліджень.

Анотація.

В статті досліджуються особливості юридичної аргументації конституційних судів при обґрунтуванні рішень. Дослідження принципу наукової обґрунтованості рішень конституційних судів неможливе без з'ясування звернення до аналізу правової та конституційної аргументації зокрема. Суть юридичної аргументації полягає у наведенні переконливих правових аргументів, доказів щодо правильності розв'язання спірного питання саме запропонованим шляхом, розуміння змісту певної норми, поширення її дії на конкретні відносини і розв'язання на її підставі конкретної життєвої ситуації. Аргументація є важливим компонентом юридичної практики. Робиться висновок, що юридична аргументація є обов'язковою в конституційному судовому процесі. Аналіз практики органів конституційного правосуддя дозволяє зробити висновок, що суди у своїй діяльності апелюють до різноманітних аргументів в залежності від особливостей конкретної справи, а також використовують систему аргументів у складних справах. Наголошується, що методологія юридичної аргументації в конституційному судовому процесі залежить від суб'єктів, які її використовують, та виду процесуального документа.

Abstract.

The article examines the features of the legal argumentation of the constitutional courts in substantiating decisions. The study of the principle of scientific validity of decisions of constitutional courts is impossible without clarifying the appeal to the analysis of legal and constitutional arguments in particular. The essence of legal argumentation is to provide convincing legal arguments, evidence of the correctness of resolving the dispute in the proposed way, understanding the content of a rule, extending its effect to specific relationships and resolving a specific life situation. Argumentation is an important component of legal practice. It is concluded that legal reasoning is mandatory in a constitutional trial. Analysis of the practice of constitutional justice bodies allows us to conclude that courts in their activities appeal to a variety of arguments depending on the specifics of a particular case, as well as use a system of arguments in complex cases. It is emphasized that the methodology of legal argumentation in the constitutional court process depends on the subjects who use it and the type of procedural document.

References:

1. Alexy, Robert, *Teoría de la Argumentación Jurídica. La teoría del discurso racional como teoría de la fundamentación jurídica*, pp. 23-47.
2. Alexy, Robert. *Teoria da argumentação: a Teoria do Discurso Racional como Teoria da Justificação Jurídica*. 2. ed. São Paulo: Landy, 2005.
3. Anne von der Lieth Gardner, *An Artificial Intelligence Approach to Legal Reasoning* (Cambridge, Mass.: the Mit Press, 1987).
4. Atienza Manuel, *Derecho y argumentación*. Universidad Externado de Colombia. №. 6.
5. Ch. Perelman. L. Olbrechts-Tyteca, *ibid.*, p. 12.
6. Donald h. Berman & Carole d. hafner, *Indeterminacy: A Challenge to Logic-Based Models of Legal Reasoning*, 3(1) *international review of Law, Computers & technology* 1 (1987).
7. Feteris, Eveline T. *Fundamentos de la Argumentación Jurídica. Revisión de las Teorías sobre la Justificación de las Decisiones Judiciales*. Trad. de Alberto Supelano. Bogotá: Universidad Externado de Colombia; 2007, pp. 293 e ss.
8. Giovanni sartori et al., *Argumentation Schemes for Statutory Interpretation: A Logical Analysis in Legal Knowledge and Information Systems – JURIX 2014: The Twenty-Seventh Annual Conference* 11 (r. hoekstra (ed.), Amsterdam: iOs Press, 2014).
9. Gustavo Zagrebelsky, *Ronald Dworkin's Principle Based Constitutionalism: An Italian Point of View*, 1(4) *international Journal of Constitutional Law* 621, 625 (2003).
10. Jaap C. hage et al., *Hard Cases: A Procedural Approach*, 2(2) *Artificial intelligence and Law* 113 (1993).
11. Jean-Claude Anscombe, *Structures argumentatives et expression linguistique du raisonnement*, in *Approches formelles de la sémantique naturelle*, Laboratoire de langages et systèmes informatiques, Toulouse, 1982, p. 14
12. McCormick, Neil. *Argumentação jurídica e teoria do direito*. São Paulo: Martins Fontes; 2006
13. Perelman, Chaïm; Olbrechts-Tyteca, Lucie. *Tratado da argumentação*. Trad. Maria Galvão. São Paulo: Martins Fontes; 2002
14. Puy Munoz, Francisco, *La argumentación jurídica, problemas de concepto métodos de aplicación*, Universidad de Santiago de Compostela, España, 2004, p. 120.
15. Ronald Dworkin, *Law as Interpretation*, 9(1) *Politics of interpretation* 179 (1982).
16. Барак А. Судейское усмотрение [Aharon Barak, *The Judicial Discretion*] 56 (Moscow: NOрMA, 1999).
17. Дудаш Т. Правова аргументація: стан та перспективи дослідження. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2016. Вип. 62. С. 3–13.
18. Козюбра М.І. Теорія юридичної аргументації : історія становлення, стан і перспективи у вітчизняній юриспруденції. Загальнотеоретичне правознавство, верховенство права та Україна: зб. наук. ст. К. : ДУХ і ЛІТЕРА, 2013.
19. Про Конституційний Суд України. Закон України № 2136-VIII. 13 липня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>
20. Рабінович П. М. Правова аргументація : терміно-поняттєвий інструментарій дослідження. Вісник НАПрН України. 2016. № 2(85). С. 8–20.
21. Хворостянкіна А. В. Юридична аргументація в англо-саксонській та римсько-германській правових системах : методологічні засади порівняльного аналізу. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2012. Т. 129. С. 16–19
22. Чернобай О. Особливості правової аргументації у комунікативній практиці юриста: деякі аспекти. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jun/13132/80-87.pdf>

Laura Bzova,

*Assistant Professor of the Department of Procedural Law,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Postgraduate Student,
Department of Procedural Law*